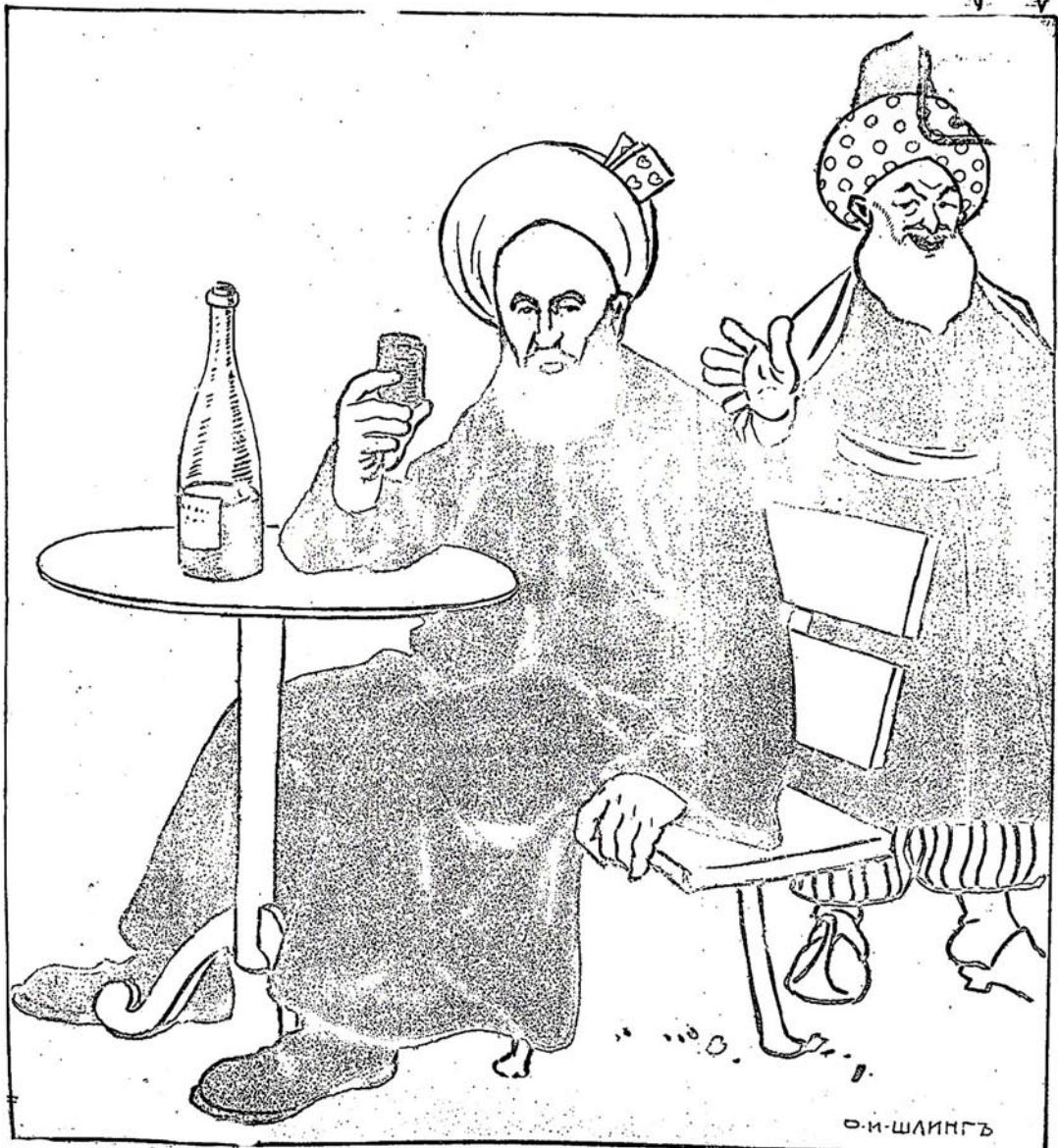

مَارِكِيْزِ الْمُنْتَهَى

№ 46.

قہش ۱۲ قپک

۴۶

رشت ده گاضی «شریعت مدار»

О.И.ШЛИНГЪ

مجموعه‌نامه آذریسی:
«ملا نصرالدین» اداره‌سری
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ“

آجىق تورك دىلنە يازىلمايان مكتوب و مقالە قبول اولۇنماز.

آجىق تورك دىلنە يازىلمايان مكتوب و مقالە قبول اولۇنماز.

Digitized by srujanika@gmail.com

۹ دیقابر

هر هفته نشر اولونور

١٧ ذي القعده

اڈارہ لدن

همین دیکابر آئی ناک اولندن تازه ۱۹۰۸
مجی ایل ایچون ابونه دقیریم آچیور.
ابونه قمه مقلد ده و غدر شاه ایچون

یا نو ارلا برندن دیقا براند آخرينه تك، یعنی
۱۲ آيلني - (۵۲ نسخه) - ۵ میان

٩ آیلنى - (٣٩ نىسخه) - ٤٦ منات
 ٦ آیلنى - (٢٦ نىسخه) - ٣٣ منات
 ٣ آیلنى - (١٣ نىسخه) - ٦٠ منات

اجنبی مملکت ارde - ۱۲ آیینی - ۶ میان
۶ آیینی - ۱۴ میان

شهرلرده - ۱۲ قبک

(اوز مخبارлар мэдн)

جغا (۶ دیکابر) محرم‌لک ایچون بو
گون آرازدن ایکی مین غر مرئیه خوان
کیچیدی. هانی شهر خواهش ایسه گل‌مکه
حاضر در لار.

با کو (۶ دیکابر) شهر ساکت‌لک در،
و گون هیچ بـ خطـ باـ وـ بـ مـوبـ، آنـجـاقـ
آشـامـهـ بـ یـروـوـقـ اـوتـوزـ اـیـ مـسلـمانـ یـارـالـانـوبـ،
بـولـنـارـلـ اـونـ دـورـدـیـ وـقـاتـ اـینـدـیـ، فـالـانـلـارـیـ
علـمـ قـاؤـ مـلـارـ.

رشت (۷ دیقاپر) جناب شریعت مدار
کوچه ایله گیدرکن بر تدیل اسدی،
آخوندلا عمامه‌سی دوشدی بره و عمامه‌ثک
ایچندن بر دسته قمار ڪاغذی داغبليدي
کوچه به.

شکی (۷ دیقابر). دایاغ خانه مسجدنده
لو هفته نجمه و عظنه اون سکن مرید
و عظاک تائیرندن جوشه گلوب غش ایندیبلر.
جماعت واهمه دوشوب داغلیدیلار، بر نجه
عورت اوشق اوزندن گیندی و جمه نمازی
پلتمادی.

آگداش (A دیقابر) تازه اصول مکتبندی
کهنه اصول عقاید معلمی^۱ اوشاقلارلا^۲ قولاقلاقربى
يىندىن قوبار تىماغى يالاندى، آنجاق ھردىن
ر باشلاردى ناك توڭىنى چكىپ اېرىندىن چىخا-

تفليس ده «غيرت مطبعه سی» نه
قيمتی: تفليس ده ۴۰ قپک، پوچت

سیه هیچ کسه کوندی لمیه چکدر.
ساتماق ایچون خواهش ایدنلر
بهی (زاداتنا) کوندہ رسملر نالوثر ایله
کوندربا.

تہذیب ام

(خصوصی، مخبر مزبدن)

روس و آفستريا سرحدندن .

ایران شاهی ناٹ والدمسی بورایه
ارد اولدی . روس و آستریا مأمورلری
ظام ایله استقبال دوزولمشدیلر . شاه والدهسی
اغوندان چخوب راضی لق ایندی .
امورلرک خانم لری طرفدن بـ فجه

طبق سویلندی، شاهک والدهمی روس
بلنده، فرنک دیلنده و آلمانی دیلنده
خانم لره فصاحت ایله جواب ویردی.
طبق لرگ صورتینی و احوالاتک عکسینی

وچتا ایله گوندردیک ۴۷ مجی
سمره ده چاپ ایده سکن و شکلینی
سکن .

با کوده مجموعه مز^{۱۰} وکلاری ارشاد اداره
سند «نجات» جمیتنگ صدری چناب محمد
امین رسولزاده و یار ایتده «قاده زداه»
قاتورنده مذکور جمیتنگ خزینه داری
چناب اسد الله آخوندوغ در.
گنجده وکل مز شهر مکتبگ تورک
با مول حبیب ناجی سعادیا زاده.

لیوار تقویہ کی

تبلیس ده «غیرت» مطبوعه سنده
۱۹۰۸ - مجی ایل ایچون مسلمان و
روسی دیوار تقویمی چاپ اولونوره.
امد ایدنا م ام ام ام

اولى لر

قباقچه بىز نىچە سوز .

بو مقالىدە بىز بىز باره آجى سوزار دايانشاق اىستيورىك، اما كىرك دايانشىپالىق، اوندان اوترى كى بىز ايندى يازىرىق كى بىزيم زور قالمزه تازه ايل ايچون آبوبه اولسولاار و بىز بول گوندرسونلار، بىز ياندان دە باشامشىق مسلمانلاره ساتاشماغا، سوز بوخ هېچ بىز ملا بىلە ايلەم زە بىز ايلورىك، مثلا، قاعده يە و عادتە باخساق، كىڭ آبوبه اعلانى لىك آلتىدە بىز بىلە بىز دعا ايليدىك :

« آى بىزه بشەجە منات آبوبه بولى گوندرن، الله گورۇم سنى يېڭى و كوكك بالاستدىن حفظ ايلەسون ! آمين دىن دىل لال اولەسون. آمين بارب ئالمالىن ! »

ھە ملاڭلار قواچ كنارە، حتى يازىپى لەيمىزدىن گورۇسون كى بىز باراسى ايلە ياغلى دىيلار و سوزل ايلە جىمانعەتە ياراپتىن كە هېچ مرئىي خواقلاردە اوسوزلىرى باشارماز لار . بىز باره آدامالار قلى ئاربىه آلان كىنى ياندان باشلىي. « آى من ياخشى ماتم، قاداڭ آتىم آى منى ملەم ، نە قىز جانى ساقىدى حاضرام سکا جانى قىدا ايدىم، آى منم گۈزىل ملەم، آى ملتلىڭ بادشاھى ملەم ! »

اما والە ملا نصرالدين يالان دايانشا يالمىز: بىز دىبورىك كى يەم ماتى بىز جان و دانىن اىستىي يەلمىنلەك (باشك ايجىنە بىز اىكى ياخشى سى تايالا) .

بىز بىلە دىبورىك: بىز ملت كە مسلمان قىرساتىنى لىك ياندىن كىچىنە گورە كە بىز اوزگە ملت مسلمان اولى لىنى سومولكارلىق جخاردوب تولىبور كنارە و اوز اولى سېنى اوتكى يەندە دفن ايلبور - بىز بىلە ملتى اىستىي يەلمىنلەك .

احوالاتى باشдан باشلىق، كېجىن وقتلارده باكودە بىز كېنە قبرستان وارايدى. حكومت مسلمانلاره تكىيف ايلەدى كە بىز قىرساتىڭ اطرافىنە بىز حصار چىكىنلار

نصيحت

كە ابتلار گلوب اورادە مشفوليت ايلەسونلار، مسلمان جماعتى حكومتە عريضە بازوب جواب ويردى كە بىزم ايندى يەلە ايشلەرە وقىز يۇخىر ، اوندان اوترى كى بىز ايندى مشفوليق اوشاق بازقە، مطراب بازقە، لوطى و قوجى بازقە و ملاڭارمىزىدە تجارتە مشغۇلدرلار . »

صوڭرا تىقى يوق قىقاقة دوشوب قېرىستانى حصارلادى، اما مسلمان جماعتى نە تىقى يوق ئەنلىقنى خوش گىلمىدى، چوڭكە خلق ايلە گمان ايلدى كى يوق ئەنلىقنى خلق ايلە چوڭكە خلق ايلە قېرىستانلىقى صاجلانىق در. مسلمانلار ووردىلار حصارى داغىتىلار.

صوڭرا دە حكومت باخوب گوردى كە مسلمانلار اىستېرلار اوز قېرىستانلىقلارلارەنە صاحب دورسونلار، حكومت بىر آز باخدى، باخدى، باخدى و اوز اوزىزە دىيدى كە «والله بورا ياخشى يەردى ، و بىز مسلمانەدە لازم دىگل، گورۇم نەديچىك ايدىم.....»

من دىيورىم كە باكولۇڭ قاضىسى ايندى بو ساعت گۈنندە بىر دفعە هيغان قېرىستانلىق كىارىنەن قۇتۇنە ئاكەشوب اوطرفە و بو طرف، كىچىنە گورۇر كە مسلمان اولى لىنى سوموكارنى قازاروب تولىبورلار كنارە.

جاناب قانسى سوموكارلىق باخوب بىز سوز دىيىر، اما يازقىن سوموكارلىق هە دفعە جاناب فانسىنى گۈنندە دىلە گلوب دىيورى:

« ياخ بودر بىزم دىرى قارداشلارىمىزە نىجات بايانى، بودى بىزم قارداشلارلا باشى لىك ساحبى ». /

وطنى اىستەمك طېيى بىشى در. وطن دە عبارتىر وطن داشلاردان، يعنى انسانك اوز مەلتىنەن، بىر آدام اىستىور مەلتىنى اىستىسۇن، اما صباح وطنداشلارنى كۆچىدە گورن كى اكراه ايلبور، اوپرى گون گەنە اىستىور مەختى ايلەسون، اما او بىرى گۇنى گەنە ايلە كەنلىر .

و اىركىنلەك جوخ آسان در. « ملا نصرالدين »

هر كىك دكани ايشلەمسە، بىر دانه آت تالى تاپوب ياسىتىرسون دكانك ديوارىنە، اىگىن آت تالى الله دوشىمسە، ايشلەك تالى وحىنى آدام تالى دە اولا بىلەر.

هر كە بىرى تالى اوشاق اولا و قالبا، لازىمىدى تازه آناندان اولان كىي اوشاقى بىر قارالقىق دامدا ساخلاماق كە قىز گونە تالى هېچ كى اوشاقى گورەسون (آناسى دە و آناسى دە گورەسون). سود وىرن عورت اوشاقى يانە گىره بىلەر، اما كىرك گۈزلىنى دەسەل ايلە باغانلاسون كە گۈزى اوشاقى گورەسون .

هر كىن گۈچىدە اىكى آرۋادە آراسىدان كېچە ايشى راست گلەز .

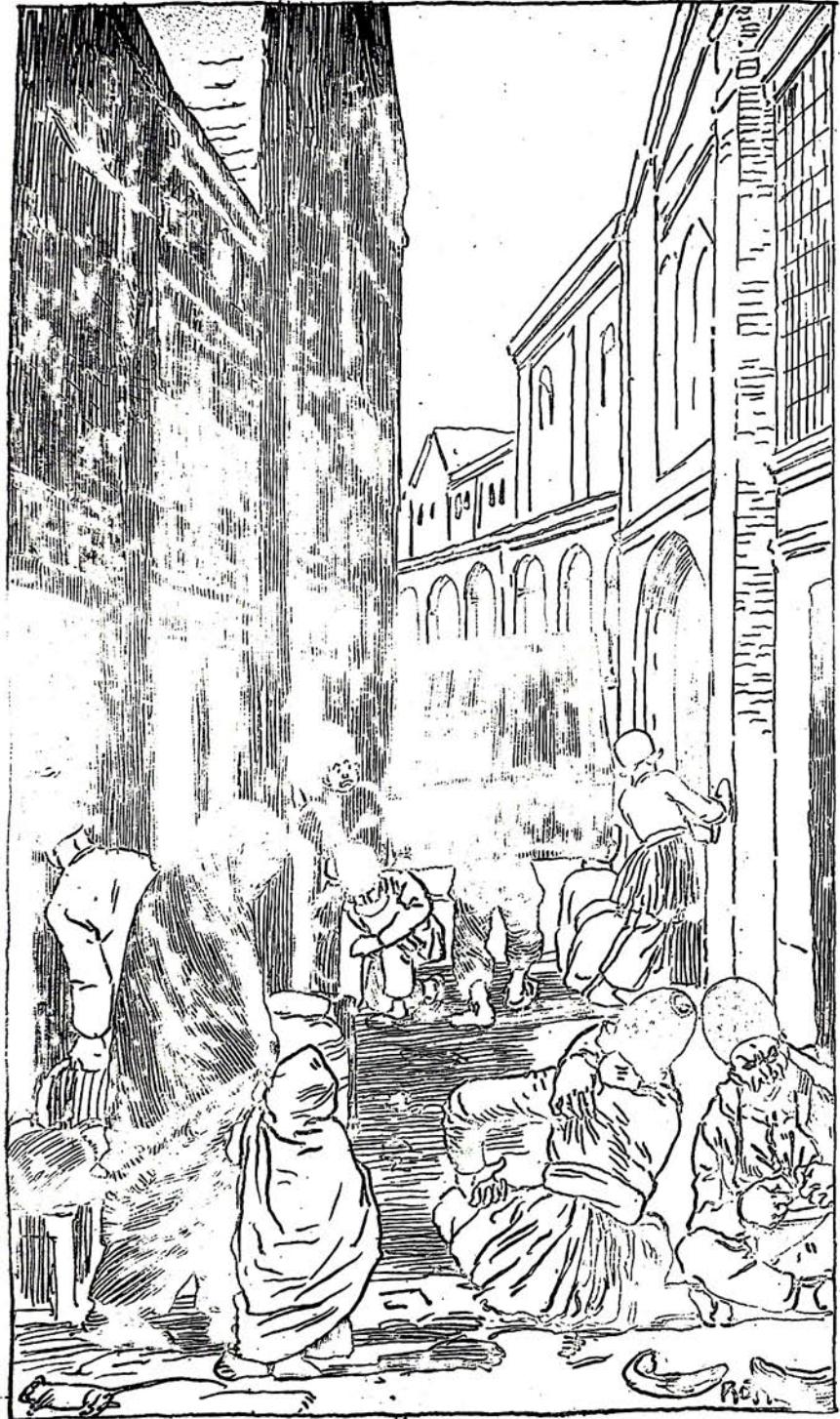
كېچە ايو و دكان سۈپۈرمك و دېرناخ توپتاق ياخشى دىگل .

ايكى بولداش كۆچە ايلە بان يانا ئېگىنەنە اگىر بىرىنى تالى ياكى او بىرى تالى ياكى دەگە، كىرك الله الله ويرسونلار، بوخسا آخرە داشالالار.

حاجى افندى يەنك

مۇ عظىمەسى

و چون ايلە كە زمانىك خداوند ئەمام حضرت آدمون باچقۇقى انسان سورەتىنە قايرىتەدە يەرىدى، ايلە كە قايرىلوب ئام اولىدى، قورىلولار كە بىر آز قورۇسون: اووق تام ملانىڭلار بىر بىر گلوب حضرت آدمون قالىنە تىماشا يەيدىردىلەر. بىر گۈن الله لەنت ايلەسون بىو شىطان ملعونىنى گىلدى حضرت آدمون قالىنە تىماشا ايلەدى! چونكە حضرت آدمون قالىي بىر بوش كوب كىي بىر شىي ايدى، حرامزادە شىطان ايلە اولىدى دە جوخ بىز ايدى! نېچە كە آخردەدە شىطان اولىدى!! بۇ ملعون ملانىڭكە لەدن خلوت اوزىنى ويردى حضرت آدمون قالىنۇن ايجىنە و باشلادى گۈزمى و گىزوب

سوان. محلہ سی

BISTER.

اوپون کوردوم اذان سینه و پریلور . دست
نانار آلوں . کلیدیم حرم شریفه مشرف اولام
کوردوم هر یو دن خراسان . اهلی آغایوین دیرلر
جنب ملا نظر الدین غموا سنی الله و پریم
خراشداد دفن اویوش خراهه و قاراناق پرده
فالان مرحوم شیخ به‌الدین فیض مطهره و بالا
خیاباندا تدقیقی توییل اجاره ایدوب فایران
کار و سرada روس قازاق‌لارگ آتلارگ
بینی التنده قبری اولان نادرشاه مرحوم قبر
شرفنه، منیم بوکوردوکوم یو خونی اوزروز نالگره
یازاسان ، هر کاه یازماسان کیدوب دزویش
شرلوگ مقبره سنده استقامه ایده‌گم سنی
خراساندا صیفیه اولان عورتار دوتش ناخوش
لچ دان توپسان و اوئی دا بیل که اواخ‌شقدان
دوتسان ، نروس مریض خاله سنده . نه انگلیس
مریض خاله سنده سنی پر و پر مزار ، الحمد لله
امام (۴) مریض خانه سنده آدی و اوار اوزی
یونخرد ، اوندا جانشی هارا قویاجقان ، لابد
سکرک کیدوب حامدا قالاسن و اوزداده
سندن یو ناخوشلوق اوز کفسه سرایت ایده .
بنده پر نفر زقارم تقیلسن کلمه ، اوزمه
خراساندا چل یایده مید حسین زیارت خوان
اوونه متزل ایتشم ، رمضان عبار کین عجی
کیچیسی یانشدم عالم رویاده کوردوم قیامت
بریا او لوپیدر ، و چونکه یوزی قرا ایدیم
کناریم چنهمه طرف دوشنی کوردوم روس
ایلان انکلیس جهنی بولولرلر ، اما بوللارگ
بولکوسی چوخ بخت آپاردى . آخرتا انکلیس
قرار قویدی و دیدیکه ایران دولتی جمیع
دولت‌لردن قذیم در و اوزیسنه شاهنامه‌داره
اولنگ طرفدن بر صدر اعظم گلسوون بزیم
دعوانی کس سون ، بو چینده بر نفر جسوان
چخوب بو تکلیفی میرزا علی اصفهانه ایدوب
فوراً کوندردی چنهمه . دقت ایلان . چنهمه
باخوب کوردوم تقیلسن جنزال فونسول خانه
سنگ کاتبی صالح خان اللنه قام وبل قولی سی ئگ
اطرافی گزیر . خبر آنده رفیق بوللارگ
ایشی دوزلمدی؟ جواب و پریدیکه تاکه بورایه
بر نفر مجتمس کلوب بوللارگ مراغه‌سنه
با خمامه و مراغه‌ی اوز میری ایلان . مهرله
مهمه ، ایشلاری دوزلمز و بو خیزی تز لکده
شاد عبد العظیمده شیخ فیض الله پتوود دیله ، اودا
بنا کنارلوق ایدوب خراساندا ساکن اولان اوز
صوول الی جنبان شیخ حستقلی طهرانی
مجتهدی کوندردی . بو چینده یو خودان بیدار

سماً آدمون هر پریه بلد اولدی ، مثلاً
اوژه کنه . قلبته ، قاربه ، اشاغه سنه ، پوخاریست .
اوندان سگه ، گنه چیخوت گیندی ملائکلرین
یانه ! اودیکه الله شیطاه لست ایله‌سون .

حاجی افندی وعظدن سگه بیوردیکه
جماعت حاجی لارا آقالار ! بلال افندیچون
آلتی بوز مهات بول کرک و زرسیز ، بو
شرطه هر کس نه و پریمکه آباروب ورنده
کرک اول بلال افندیکه اللند اووه ، سگه
بولي و پره ...
« قیزدیرمالی »

جو غر افیا علم‌مندن

ایلدیریم ندره ؟ گوک گورولتیسی ندره ؟
جواب

مثلاً ، بر ملائکه ملیجک دن بیورک و آردیه
دان خردا بر بولودی مینوب دموملک
سورور و هردن بر اودلی قامیچی ایله . بو
لودی وورور و ووراندا سس گلیر و اود
یانغیر . اودر که مثلاً بین دیورلک گوک
گورولدویور و ایلدیریم شاخیس .

آی نه تو تولور ؟

جواب :

مثلاً ، گوک ایله برک آرسنده بر دریا
وار . اللہک انسانه غضین تو تانده حکم
ایلیور ملائکله آیک ایک طرفدن زنجیز
باتلیوب سوروه سورویه گنوروب همان
دریا به باتریلار ، و او سبندن آی تو تولور .

آی نه سیه تو ولانه همیشه اون دور .
دوچی گیچیسی تو تولور ؟

جواب :

بو بر حکت در و انسانک عقلی چاتیان
بر مطلب در که تک بر اللند باشنه بونی
هیچ کس بیلز ، و هر کس دیس که
بونی بیلیریم ، یقین ایت که بو آدام . یا بایی .
در ، یا مر تقدیر ، یا اینکی نه یالم بابوندی ،
فرنک دی ، شیطان دی و خلامه که بیله آدامه
هر نه دیسین یاراشار .
« خورندان » .

تو جمان

غزتیسی ۱۹۰۸ء میجی سنیسی ۲۶۷
سنه دوریه‌سنه گبروب دوام ایده .
چکدره ، بر ایلگ . مدت‌تنده ۱۰۴ نسخه
حوادث نامدن سو ایی جمله مشتریله .
« قاموس علمی و فنی » مجموعه‌سی و .
« بیادی علم اقصاد » و « بلای اسلام »
رساله‌لری و فوتوشـالیـدـنـ آـلـتـشـ
لـتـیـ بـوـ بـوـ لـوـحـهـ وـ بـرـیـلـهـ بـکـدـرـهـ .
سنـلـکـ بـدـلـیـ ۴ـ روـبـلـهـ ، ۶ـ آـیـقـیـ
۲ـ روـبـلـهـ ، ۳ـ آـیـقـیـ برـ روـبـلـهـ .
آـدـرـیـسـ :
بـاعـچـهـ سـرـایـ شـهـرـنـدـهـ « تـرـجـانـ »
ادـارـهـ مـسـیـ نـاـشـ وـ مـحـرـرـیـ : اـسـمـاعـیـلـ
لـتـ غـصـبـرـنـسـکـیـ .

قاشقان خواری

شماخی. «ربالی» مکتبه لک خرجی نک دورتند اوج حصصی مسلمان جماعیت پچگیر، اما مکتبه او خویان او شاقلار لک آنچاق دورتند بر حصصی مسلمان لاردر (الله مجید افندی لک و میر مبهدی آفانک مقدس وجودلارلی شماخی لاره چوخ گورمه سون.)

ایران. مسلمان پانسیونلارینه جاعت دخی ایستمیر او شاخلار بینی گوندروں، اوندراں او تری که او شاخلار ایل اون ایک آئی پانسیونه قالیلار، اما بر دانه عرضه یازماق ده با جامیرلار.

با کودن. بعضی دولتی آغالار جمعیت خیریه به عضو یازیلانده گوزلزی قیزادی و هر مسی نه یالم نجع مین منات و عده ایلدی. ایله که یاشلاندی پول یغیلغاه، آغالار جواب گوندرا دیار: «ان الشا لله ویره ریک».

با کو: طهراندان «سعادت» مکتبه تازه کلن معلم لر بر یانده بر دانه ترک کتابی گورنه چیز تو لیلولار و او شاقلاره قیغن ایلیورلر که اذریا بیجان دیلی، یعنی آنا دلی دانیشماونلار.

با کو: بر باره آربا زروانی لار و معلم لر قولو بده سحره کمی قومار او بیزورلار و گونوز ایش گورنه و درس دینده یو خلیلولار. بو سیدن جماعت قولوب ادارمه شه عرضه ویره ویره که قولو بک قابی لار بینی گچه، ساعت ۱۲ دن سوگرا با غلیوب آقالاری توکسونلار بایرا.

پوچتا قو طکی بمن

با کوده علی عباس تقدی زاده یه: معناسی اعتراضه جواب ویرمکه

سینیخ قول

«سینیخ قول های سینیخ قول» آش یشبریدر سینیخ قول ایله که بالوو گلنده، دوم دوز دورار سینیخ قول.

آستانادان «مبهوت» ده یله یازیر: «اولن مسلمان، اولدورن مسلمان، پامال اولان مسلمان، آغلیان مسلمان، گونان مسلمان، بینوا مسلمان، بدیخت مسلمان» او خوچیارین کرک که یاخشی باشه ذوش مدیار: جناب «مبهوت» شکایت ایلیور که سلطان آیاد کنده لک رعیانی اوز ملکداری محمد باقر خانک اوزیه دوروب اونک ملکداری حقینی دانیلار. بوگی کوره ملکدار محمد باقر خان قوشون چکوب توکلوب رعینک اونته و باشلوب رعینی قیرماقه، و آخردهده بیلرسنی که «مبهوت» گلای ایدیر؟ رعیت دن جناب «مبهوت» خوشیه گلیم که رعیت خالان او زینه دورور.

بلی، رحمنک آدم با امزال عصر ندن ایندیه تک محبذ باقر خالان آتلوب مینو بلر عینک بوئی نه و دیورلارکه من ملکدارم، سن ده رعیت سن، کرکسن قازانو بوریمن من ابونهه او توروب یم» رعیت دیور «چوخ یاخشی، قوی قازانم ویرم زهر مارلان، اما دخی منی دو گمه، سویمه، ناموسه تو خونه و هر دقیق سیل و سبز منی تحقیر ایمه» ملکدار دیور «ایلیچکم، جانک چخون».

ایندی رعیت فرستی غنیمت یلوب اوز اسان اولیاغنی بروزه ویرمک ایستینده، خالان آتلوب قازانلاری لک دینی فاشیان و سفرا لاری لک چورک خورده ریانی چیلر نه دولدوران «مبهوت» لار سیجان دلیکنکن باشلار بینی چیخاردوں باشلیلار غازیه لاره یا زماقا که «اولن مسلمان، اولدورن مسلمان، آغلیان مسلمان، گونان مسلمان». اما ساین آیاده اولسه او زلرینه هیچ او لامه بازاردن باریم چرت غیرت آمش او لیسیدلار، «مبهوت» لار کرک یله یازیدیلار:

«اولن رعیت، اولدورن خان، آغلیان رعیت، گولن خان».

بادصادن ایک خواشم وار:

بری بور که من سلامی یتورسون سلطان آیاد کنده دابانی چاتداخ رعیت قارداشلار بینی. ایکمکی ده بور که من طرفه مدن «مبهوت» جنابلارینه سویله سون:

«ترجم بسر قبان تیز دندان سنتکاری بسود بر کوکندهان»

خیالمه گلیلر ایمی داده سالدیقم گونان او گونان آخ او گونان آخ قاداسین آلدیقم گونان:

باش ادارم پادشاھلار تک نه وار دنیاده یلمزدیم،

نه ایستردیم اولاردى حاضر و آماده یلمزدیم،

کیم آجدی تو خودی کیم هر کیم گدیر بر باده یلمزدیم،

تمام عمرینده یو خدر برجه قیده فالدیقم گونان!

اینده دنیم حکمی هردم گلدردی یانه کنده!

ایک قات باش ا گردی هم مگا هم خانه کنده!

ا گ سهواهه حرمت قوبیایی شانه کنده!

گونان اول سوباردیم توکلرینی بولدیقم گونان!

یو خ اولسون یله حریت، بجاھلار بیخ اولسونلار،

سن الله گورنه سویلیلار: «رعیتار توخ اولسونلار»،

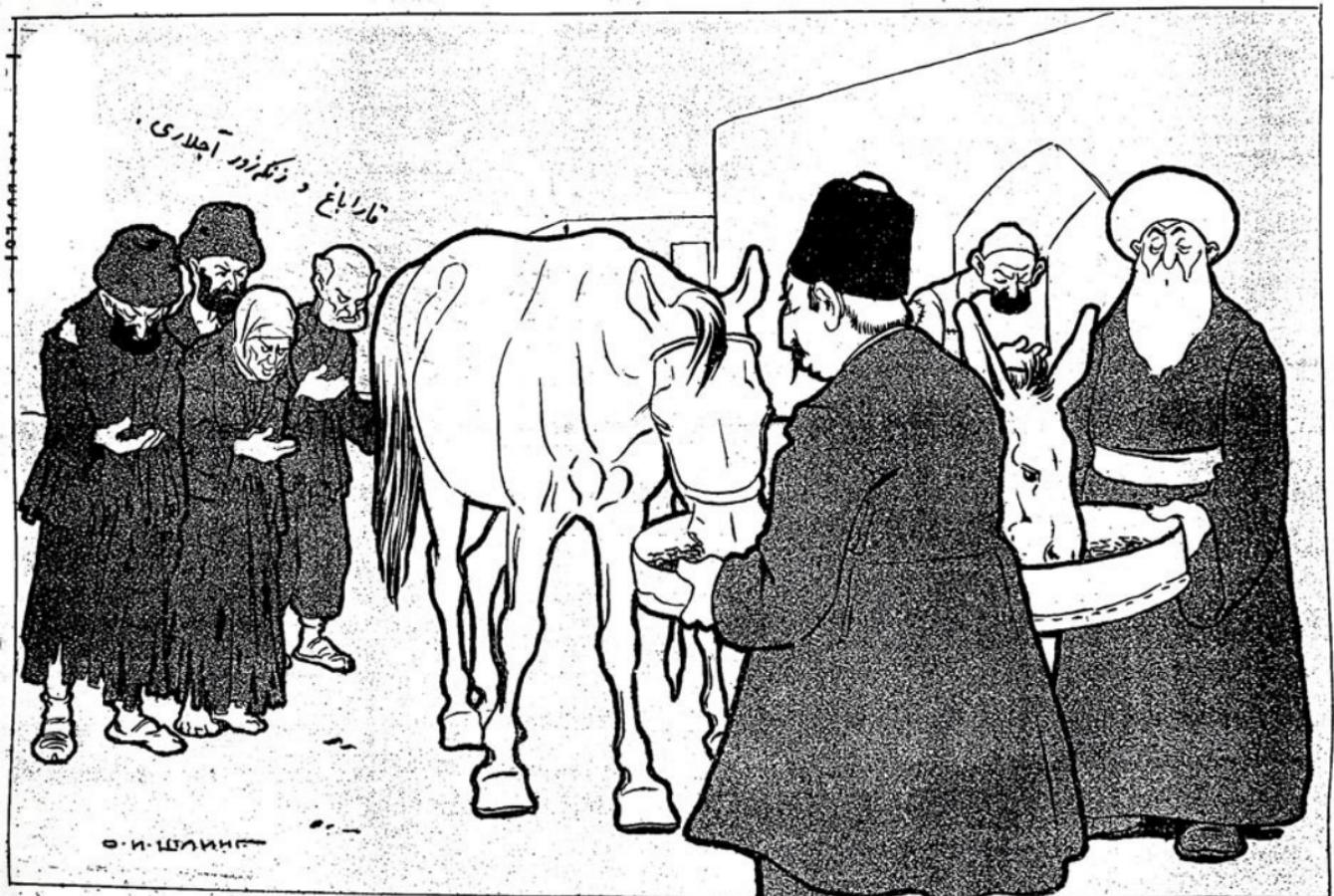
چېھن جاللاری اولسون آجندان کاش سولونلار،

مگا خوشدر که بوللار جیلریم دولدیقم گونان!

روادرمی کے عاق اولسون مگا بر پامیل دھقان!

نم املا کمی آلسون دیسون یو خدر رعیت خان

او گونان آخ او گونان آخ او گونان من سزه قربان

«آقابار، اللہ خاطرینه، اید بیلدن بزرد حمـانیق، بزه ده آرپا دیرن پیكىد